

FREMMEDSPRÅKSENTERET

FOKUS PÅ SPRÅK

SPESIALUTGAVE / NR 6 / JANUAR 2008

HVORFOR LÆRE TYSK?

Godrun Gaarder

HVORFOR LÆRE TYSK?

FOKUS PÅ SPRÅK NR 6 / 2008 er skrevet av Godrun Gaarder, ekspert på Tyskland ved Norsk Institutt for Strategiske Studier (NORISS) i Oslo.

Heftet samler argumenter for å lære tysk på ungdomsskolen og i videregående opplæring, og retter seg mot elever, lærere, rådgivere og foreldre. Tyskland står i fokus, men også andre tysktalende land blir omtalt.

Redaktør for denne spesialutgaven av *Fokus på språk*: Gerard Doetjes.

År	2008
Utgiver	Fremmedspråksenteret
Utgiversted	Halden
ISSN	1890-3622
ISBN trykket	978-82-8195-010-8
ISBN på nett	978-82-8195-011-5

INNHold

Hvorfor lære tysk?	s. 2
Et spennende land	s. 7
Et viktig land	s. 14
Mulighetenes land	s. 16
Studiestedet Tyskland	s. 26
Lær tysk!	s. 30

HVORFOR LÆRE TYSK?

TYSK? JA, TYSK!

Tyskland er med sine over 80 millioner innbyggere mer enn 15 ganger så stort som Norge. Og det ligger rett rundt hjørnet. Tyskland er et viktig land i europeisk sammenheng, og byr på uante muligheter: Ferie i en av Tysklands moderne storbyer, jobb i en markedsledende bedrift eller studier ved et av landets velrenommerte universiteter eller høyskoler. Valget er ditt!

Lær språket, dra til Tyskland – eller til Østerrike eller Sveits – og finn selv ut hva de tyskspråklige land har å tilby deg!

Kjetil Rekdal (fotballtrener i Tyskland)

Hvis du vil noe i Tyskland, lær deg tysk.
Det er uhyre viktig!

Vil du ut å reise, er du interessert i å kommunisere med mennesker fra andre nasjoner, her i Norge eller ute, da bør du kunne fremmedspråk. Helst flere språk enn bare engelsk. Slik verden utvikler seg, kan man si at du ikke kommer uten-

om å lære et fremmedspråk i tillegg – om dette nå er spansk, kinesisk, fransk eller tysk.

Du trenger språk- og kulturkunnskaper for å kunne kommunisere med folk ute i verden. Kunnskap om andre kulturer og gode språkferdigheter er ikke bare en viktig del av din utdanning, men også av din personlige utvikling!

Johann Wolfgang von Goethe

Wer fremde Sprachen nicht kennt,
weiß nichts von seiner eigenen.*

En av Norges desidert største handelspartnere er Tyskland. Tyskland ligger rett i nærheten, og landet gir deg mange muligheter. Og da snakker vi ikke bare om jobb og penger, men også om kultur og mangfold.

Det lønner seg altså å lære tysk!

* Den som ikke har kunnskap om fremmedspråk, kan ikke noe om sitt eget språk.

SPRÅK-/KULTURKOMPETANSE

Norge er et lite språk- og kulturområde. Hvis nordmenn vil ha kontakt, samhandle eller jobbe sammen med folk utenfor landets grenser, har de bruk for en nøkkel.

Spesialnøkkelen vi snakker om her, heter språk- og kulturkompetanse.

Dette er ikke noe nytt. Men i den globaliserte verden vi lever i i dag trer dette tydeligere frem. Verden er i rask forandring, og du står foran store og spennende utfordringer. Norge er avhengig av kontakt med andre land, og her er Tyskland blant de viktigste partnerne.

Informasjonsteknologien utvikler seg også raskt og åpner for kommunikasjon med hele verden. Men du bør ikke bare kunne beherske fremtidens teknologi, du må også kunne gjøre deg forstått. Her gjelder det altså å lære språk.

NORGE I EUROPA

Norge er stort i utstrekning, men bare et lite land når det gjelder antall innbyggere. Vi er i stor grad avhengig av våre naboer. Først og fremst våre nærmeste naboer i Skandinavia, men vi må ikke glemme at Norge ligger i Europa, og at de europeiske land i sør er like viktige naboer.

Blant dem er selvsagt Tyskland. Men det finnes flere tysktalende land i Norges nærområde. Østerrike har tysk som eneste offisielle språk, og i Sveits har tysk offisiell status ved siden av fransk, italiensk og retoromansk.

Kart over Europa. Kilde: Wikipedia Commons.*

Tyskland har gjennom størstedelen av historien vært en viktig partner for Norge, og også Østerrike og Sveits har tette bånd med vårt land. I dag er Tyskland det medlemsland i EU med det høyeste befolkningstallet, og en av Norges viktigste partnere i unionen og i Europa som helhet. Tyskland ligger dessuten i skjæringspunktet mellom Øst- og Vest-Europa.

* http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:Europe_countries_map_local_lang.png, 11.12.2007

Hvis dette området er så viktig, hvorfor forbedrer vi oss da ikke tidsnok til å møte tysk språk og kultur? Ferske undersøkelser viser klart at nordmenns språkkunnskaper ofte ikke i står i forhold til det vi har bruk for. Her ligger altså en mulighet for deg som velger å lære språk!

TYSK ER STØRST I EUROPA

Kartet over det kontinentale Europa viser et stort mangfold av nasjonalstater og dermed språk- og kulturområder. Tyskland ligger sentralt i Europa, midt imellom Polen og Russland i øst og Nederland, Frankrike og Storbritannia i vest, mellom Sveits og Italia i syd og – ikke minst – Skandinavia i nord.

Tysk er det språket som flest mennesker i Europa har som morsmål. Av EUs snaut 500 millioner mennesker i 27 medlemsland har omtrent hver femte innbygger tysk som morsmål, i alt 100 millioner mennesker.* Tysk er faktisk mer utbredt som førstespråk enn engelsk og fransk!

Og utover denne store befolkningsgruppen er det mange innbyggere i f eks Tsjekkia, Belgia, Ungarn og Nederland, som har lært tysk som fremmedspråk. Tysk kan altså være nøkkelen for å komme i kontakt med folk i Tysklands mange naboland.

* Kilde: Goethe-Institut (Oslo).

Det er altså ca. 100 millioner mennesker i Europa som har tysk som morsmål, og mange millioner mer som har lært tysk i tillegg til sitt eget språk.

Til et slikt stort språk hører utallige nasjonale og regionale TV- og radiokanaler, men også publikasjoner av flere millioner bøker og en lang rekke nettsider, tidsskrifter og aviser.

Kort og godt: Språkkunnskaper i tysk åpner for en helt ny verden og nye horisonter. Hvis du ikke kan språket, går du glipp av mye.

Tysk på nett – et lite utvalg

Deutschland online
www.magazine-deutschland.de

Ukemagasinet Stern
www.stern.de

Tysk ambassade i Oslo
www.oslo.diplo.de

Finn informasjon hos Goethe-Instituttet
www.goethe.de

Tysk-norsk ungdomsforum
www.dnjf.org

Alt som skjer i Østerrike
www.events.at

Informasjon om Sveits på flere språk
www.swissworld.org

ENGELSK ER IKKE NOK!

Det er en myte at verden kan erobres ved utelukkende å kommunisere på engelsk. Engelskkunnskaper er meget viktige. Riktignok fungerer engelsk i mange situasjoner som en universalnøkkel internasjonalt, og vi kan ofte greie oss med engelsk i forskjellige situasjoner. Men: engelsk er ikke nok!

Engelsk er ikke nok. Les mer

Godrun Gaarder (2003):

Ut i verden med bare engelsk? Eller trenger vi flere fremmedspråk?

Glenn Ole Hellekjær (2007):

Fremmedspråk i norsk næringsliv – engelsk er ikke nok.

CiLT (2006):

Effects on the European economy of shortages of foreign language skills in enterprises.

Kunnskapsdepartementet (2007):

Språk åpner dører. Strategi for styrking av fremmedspråk i grunnopplæringen 2005-2009. Revidert utgave januar 2007.

Fremmedspraksenteret

www.fremmedspraksenteret.no

Hvis vi mangler språkkunnskaper, risikerer vi å gå glipp av mange interessante muligheter som ligger i mangfoldet i de tyskspråklige landene. Det er en ubestridt fordel at nye generasjoner nordmenn lærer flere fremmedspråk, deriblant tysk.

Egil Eiene (internasjonaliseringsekspert)

Skal det norske samfunnet fungere i fremtiden, handler det om å forstå folk i andre europeiske land. For eksempel i det tyskspråklige området.

Kunnskapsdepartementets strategiske plan for fremmedspråk har tittelen *Språk åpner dører*. Bedre kan det neppe sies. Men ord er én ting, handling noe annet. Lær et nytt språk!

Tospråklig gateskilt i Biel i Sveits.

© Julia Slater/swissworld.org

Mur i Berlin. © Fremmedspråksenteret/Reinier van Wel.

ET SPENNENDE LAND

DET NYE TYSKLAND

Etter mange dramatiske år i det forrige århundre er nå Europa igjen forent. Grensene mellom øst og vest er slettet, og tidligere skiller er i ferd med å gro sammen igjen. I Berlin – som var delt i to av en mur – er denne nye utviklingen spesielt synlig.

Under den kalde krigen (1949-1989/90) var Tyskland frontstaten mellom de ideologiske blokkene, og landet var delt i to stater: Forbundsrepublikken Tyskland (BRD) og Tysk Demokratisk Republikk (DDR). Det var nesten umulig å komme fra den ene til den andre delen av Tyskland. Dessuten var land og områder øst for det såkalte jernteppet vanskelig tilgjengelig for vesteuropeere og omvendt. Men nå er Tyskland altså igjen ett land, et nytt Tyskland.

Willy Brandt (tidl. kansler, i Berlin 1989)*

Jetzt wächst zusammen,
was zusammen gehört.

* Nå vokser det sammen som hører sammen.

TYSKLANDS DELSTATER

Tyskland er i dag en forbundsstat, en sammenslutning av 16 delstater. Delstatene bestemmer selv på mange områder (f.eks. skolepolitikk), mens andre beslutninger tas i fellesskap på forbundsnivå. Det samme gjelder for øvrig for de to andre store tyskspråklige landene Østerrike og Sveits, også disse består av flere mer eller mindre selvstendige deler.

Noen delstater i Tyskland har betydelig flere innbyggere enn Norge. F.eks. har bare Bayern 12 millioner innbyggere, og i Nordrhein-Westfalen bor det hele 18 millioner mennesker!

SENTRALT I EUROPA

Tyskland er et ideelt utgangspunkt for reiser, samhandel, studier, yrkesutdanning og praksis, rett og slett et utgangspunkt for å oppleve det mangfoldige Europa. Når man er kommet over Skagerrak, er det kort vei derfra til kjente havnebyer som Hamburg og Kiel, og heller ikke langt til Berlin, Tysklands hovedstad. Herfra igjen er

ikke spranget langt til Polen, Tsjekkia og Baltikum. En togreise fra Berlin til f.eks Praha varer bare noen få timer.

Kart over Tyskland. Kilde: Wikipedia Commons.*

REIS OG SE SELV!

Tyskland har mye å by på: den multikulturelle hovedstaden Berlin, historiske universitetsbyer som Heidelberg og Münster, moderne storbyer

* <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/12/BRD.png>, 11.12.2007

som Frankfurt og Düsseldorf, eller f.eks. München som kombinerer kraftig økonomisk utvikling med gode, gamle bayerske tradisjoner. Det er vanskelig å lage et utvalg av det uendelige mangfold av severdigheter og natur, så vi anbefaler å ta en tur innom lenkene i boksen.

En tur til Tyskland

Germany. The travel destination
www.tyskland-info.com

Tysk reisebyrå i Norge
www.tyskreb.no

Rett syd for Skandinavia, ikke langt fra Kiel, finner du fantastiske naturskjønne områder som er ganske ukjente i Norge. Her finnes det dype skoger, bølgende åkrer og ikke minst langstrakte sandstrender og tradisjonsrike slott. Absolutt turen verdt!

Friedel Nykamp (tysk turistbyrå, Oslo)

Tyskland er kommet mye nærmere oss, vi kan nå mange mål i Tyskland i dag raskere og billigere enn noensinne. Man kan reise til tyske byer frem og tilbake på dagen.

Du kan i dag fly og bo en helg billigere i Tyskland enn hva du må betale for en bedre middag på en god restaurant i Oslo. Dette er revolusjonerende!

Havnen i Hamburg. Kilde: Kay Nietfeld/Scanpix 2007.

*Det verdensberømte Neuschwanstein slott i Bayern.
Kilde: Anton Dijkgraaf/Scanpix 2003.*

Men den storslåtte naturen er bare ett aspekt ved Tyskland. En helt annen side er det yrende musikklivet. Hver eneste dag er det konserter over hele landet, alt fra klassisk musikk i gamle, ærverdige konsertsaler til store pop- og rocke-events med alle kjente verdensstjerner.

Musikkopplevelser

Explore music made in Germany
www.stepintogerman.org

Femten på topp
www.celebarchiv.com

Visste du at det finnes en helt egen popkultur i Tyskland, med grupper som f eks *Silbermond* og *Wir sind Helden*? Andre kjente tyske popgrupper er *Tokio Hotel* og *Rammstein*.

Musikkgrupper

www.rammstein.de
www.silbermond.de
tokiohotel.pop24.de
www.wirsindhelden.de

Også fotball er en viktig del av tysk kultur. Husker du verdensmesterskapet i fotball 2006? Vi var vitne til et veldig vellykket internasjonalt fotballarrangement. VM hadde som mål å leve opp til mottoet: "Zu Gast bei Freunden" (Gjest hos venner). Dette målet ble innfridd.

VM er over nå, men fotballsjelen er ikke borte. Spør bare Rune Bratseth eller Kjetil Rekdal, som prøvde seg i fotballens Tyskland, og fikk det til. Og det fortsetter bare med fotball: Sommeren 2008 er det Østerrike og Sveits som arbeider sammen om å arrangere EM.

Les mer om VM 2006 og EM 2008

VM 2006 i Tyskland
www.fifawm2006.deutschland.de

Fotballandet Tyskland!
www.fussball.de

EM 2008 i Østerrike og Sveits
www.uefa.de

ICH BIN EIN BERLINER!

Sivert Høyem (rockebandet Madrugada) *

Alt virker fritt. Det er en by som aldri stenger. Og så er Berlin billig å bo og leve i.

Etter 1990 er Berlin igjen Tysklands hovedstad. Berlin har ca. 4 millioner innbyggere og er i dag en meget fascinerende metropol, en smeltedigel av forskjellige folkeslag, et møtested mellom kulturer. Byen trekker også til seg mange nordmenn, i Berlin skal det leve flere norske kunstnere enn det finnes i hele Norge! Også internasjonale stjerner søker til Berlin, og byen har utviklet seg til et internasjonalt motesentrum.

Berlin er dessuten et ettertraktet studiested med store universiteter og mange høyskoler. Les mer om dette i kapitlet "Studiestedet Tyskland".

Berlin er et sentrum for historiske og moderne museer, og byen har et allsidig musikkliv. Du har sikkert hørt om Love Parade.

Men Berlin er også overraskende grønn og byen har store parker og naturskjønne omgivelser – til tross for at det her lever nesten like mange mennesker som i hele Norge!

* Kilde: Laila Thuestad (2006).

Den norske kunstneren Lars Ramberg har montert en installasjon på den tidligere nasjonalforsamlingen til DDR, Volkshaus. Bygningen skal rives, men det har vært mye tvil omkring bygningen. Derfor har han satt opp det tyske ordet for tvil, "zweifel", på taket.

Kilde: Trygve Monsen/Scanpix 2005.

Les mer om Berlin

Norsk ambassade i Berlin
www.norwegen.no

Love Parade
www.loveparade.com

Berlin Fashion Week
www.berlin-fashionweek.com

Berlin på norsk
www.berlinberlin.no

Laila Thuestad (2006):
Berlin med norske øyne. Dokumentasjon av norsk liv i Berlin i dag.

DÜSSELDORF OG HAMBURG

I dag kommer du lett fra Norge til forskjellige byer og regioner i Tyskland, Østerrike og Sveits. Flyselskapene har i den siste tiden lansert mange nye ruter, f eks til Düsseldorf, og dette til en forholdsvis rimelig pris.

Düsseldorf sentrum. Kilde: Bruno og Lígia Rodrigues, www.flickr.com/photos/51035636335@N01/205533015, CC-lisens: <http://creativecommons.org/licenses/by/2.0>

Düsseldorf er hovedstaden i den største delstaten Nordrhein-Westfalen. Byen har så vel historiske som moderne trekk. Et godt eksempel er byens gamle havneområde, som nå blir utviklet til et moderne handelssentrum.

Avstanden fra Norge til havnebyene Hamburg og Kiel er heller ikke stor.

Flere tyskspråklige storbyer

Berlin. Bern. Bremen. Dortmund. Dresden. Frankfurt. Graz. Hannover. Kiel. Köln. Leipzig. München. Stuttgart. Wien. Zürich.

Hamburg er en stolt og tradisjonsrik handels- og sjøfartsby, men det er også en moderne storby, der særlig mote- og reklamebransjen står sterkt. Millionbyen er nylig blitt omtalt som en av de 10 mest "coole storbyer" i Europa, ved siden av byer som Dublin, København og Barcelona.*

Speicherstadt i Hamburg. Kilde: elbfoto, www.flickr.com/photos/82201122@N00/1246292719, CC-lisens: <http://creativecommons.org/licenses/by/2.0>

* Kilde: Spiegel 34 (2007).

Tar du "tyske båten" i stedet for danske båten, kommer du til Kiel. En tur hit kan spesielt anbefales når Kieler Woche feires, med f.eks. verdens største seglbåtregatta og fest, fest og fest flere dager til ende.

Alt dette finner du i det nye Tyskland og i de andre tyskspråklige land. Det er bare å velge!

VM i strandvolleyball i Berlin.

Kilde: Dominic Ebenbichler/Scanpix 2005.

TUSEN FORSKJELLIGE TING

Tyskland er mangfoldets land: 16 delstater, altså 16 forskjellige regioner med hver sin kultur. I tillegg til de selvstendige storbyene Berlin, Bremen og Hamburg, kommer 13 delstater til med egne hovedsteder, parlament og regjeringer.

Tyskland er dermed et desentralisert land med store kulturelle variasjoner mellom de enkelte regionene. Mye av verdiskapingen og samfunnsutviklingen foregår utenfor hovedstaden, i distriktene. Dette gjelder også for Østerrike og Sveits.

Besøk derfor ikke bare en av de store byene, men dra også på landet hvis du har anledning. Orienter deg om dette mangfoldet, om alle de språklige nyansene og om kulturforskjellene.

Du treffer ikke den samme typen tysker i Berlin, Köln, Düsseldorf, Hamburg eller München. De kan være så forskjellige at du tror du besøker flere land under din tysklandstur.

Et siste tips: Det årlige store karnevalstoget i Köln. Alle byens borgere har fri for å være med på folkefesten som varer i flere dager. Ifølge en gammel tradisjon skal man en gang i året komme bort fra hverdagens alvor og kle seg ut for å være en helt annen. Karnevalstradisjoner finnes over store deler av landet, særlig i sør.

ET VIKTIG LAND

FELLES HISTORIE

Et lite innblikk i tysk-norsk historie

Frauke Stuhl (2005):

Hundert Jahre deutsch-norwegische Begegnungen. Nicht nur Lachs und Würstchen.

Tyskland og Norge har mye til felles, og det er mange historiske forbindelseslinjer. Disse ligger særlig i handelsforbindelsene, men også i kulturhistorien gjennom tidene. Kong Haakon VII vokste f eks opp som prins Carl i Danmark, og har sine røtter i Glücksburg i Nord-Tyskland. Norsk og tysk tilhører dessuten samme språkfamilie, og derfor kan man kjenne igjen og forstå mange ord.

Trond Berg Eriksen (Universitetet i Oslo)

De faktiske kulturfellesskap med Tyskland er sterkere enn noensinne, men bevisstheten om dette slektskapet er ikke utbredt der hvor den språklige interaksjonen mangler.

EN VIKTIG VENN

I dag gjelder det å dra nytte av dette slektskapet. Norge trenger (handels)partnere mer enn noensinne. Det gjenforente Tyskland, med over 80 millioner innbyggere er nå det største medlemslandet i EU, foran Frankrike, Storbritannia og Italia (alle med ca. 60 millioner innbyggere).

Bjørn Tore Godal

(tidligere norsk ambassadør til Tyskland)

Tyskland er det land som står oss nærmest, sammen med våre nordiske naboland.

Tyskland har flest naboland i Europa, i alt 9, i nord, øst, syd og vest. Det betyr at folk i tilgrensende land ofte kan tysk ved siden av sitt eget språk.

For Norge er Tyskland en særdeles viktig politisk, økonomisk og kulturell partner. Nærmere bestemt er Tyskland i dag den nest største handelspartner for Norge. Handelen er i de siste seks år steget med 115%.*

* Kilde: Bjørn Tore Godal.

Norge og Tyskland bindes sammen av et historisk og kulturelt fellesskap. Derfor trenger man tyskspråklig kompetanse i mange ledd i samfunnet.

Bjørn Tore Godal

Tyskland har en sentral rolle i den europeiske utvikling. Landet er vår nærmeste samarbeidspartner på det europeiske kontinentet. Vi har mange interesser å ivareta i Europa. Da hjelper det å kunne tysk!

Tyskland har i de senere år bygget ut sin sentrale rolle i Den europeiske unionen og som samarbeidspartner i Europa for øvrig, men også på den internasjonale scenen. EU-kommisjonen har flere ganger gjentatt at utviklingen i EU står og faller med Tyskland. Dette er sagt i relasjon til Tysklands politiske og økonomiske tyngde i unionen.

Tyskland er i dag en betydelig brobygger i europeiske og internasjonale spørsmål. Den tyske kansler Angela Merkel satte i løpet av Tysklands EU-formannskap i 2007 energi- og klimaspørsmål på dagsordenen. Det samme skjedde under G8-møtet i Heiligendamm sommeren 2007.

De diplomatiske båndene mellom Tyskland og Norge er sterke, og representanter fra begge lands regjeringer møtes og besøker hverandre med jevne mellomrom.

*Bundeskanzleramt (forbundskanslerkontoret).
© Fremmedspråksenteret/Reinier van Wel.*

Den tyske utenriksministeren Walter Steinmeier har f.eks. allerede to ganger besøkt nordområdene i Norge. Sist i august 2007, da han bl.a. besøkte Svalbard og forskningsstasjoner sammen med den norske utenriksministeren Jonas Gahr Støre. Kong Harald og Dronning Sonja har vært på statsbesøk i Tyskland i 2007, bl.a. i Essen, og ved denne anledningen ble også Regjeringens nye Tyskland-strategi presentert.

For framtiden kan vi gå ut fra at båndene forblir like tette som de er i dag, og vi kan regne med fortsatt stor utveksling og godt samarbeid mellom landene.

MULIGHETENES LAND

DET NYESTE AV DET NYESTE

Tyskland har lange tradisjoner som vertskapsland for en rekke forskjellige fagmesser. Her møtes forskjellige land og bransjer for å presentere sine produkter og visjoner, og mange nordmenn tar også veien dit.

Her kan enhver fornemme den fremtidige utviklingen. Selv om man på de store internasjonale messene ofte hører engelsk, trenger du likevel tysk om du virkelig vil lære folk å kjenne, og å knytte kontakter. På messene er det nemlig ikke bare kjøp og salg som står i sentrum, men i høy grad også kommunikasjon og nettverksbygging.

Messene er møtesteder. Noen eksempler finner du i boksen på denne siden.

I Tyskland finner du den nyeste ekspertisen på miljøvennlige biler. På IAA (internasjonal bil-salong) i 2007 ble det lagt mye vekt på presentasjonen av ny miljøvennlig teknologi, bl.a. "bluetec" og elektrobiler.

Messer og innovasjoner

Internationale Automobil-Ausstellung (IAA)
www.iaa.de

CeBIT
www.cebit.de

Internationale Funkausstellung (IFA)
www.ifa-berlin.de

Tyskland, ideenes land!
www.365-orte.land-der-ideen.de

50 innovasjoner fra Tyskland
www.innovationen-fuer-deutschland.de/presse/pdf/deutsche_stars_final.pdf

Det henger sammen med at Tysklands regjering ønsker å vise vei i energi- og klimapolitikken. Ved den internasjonale bilutstillingen i Frankfurt viste forbundskansler Merkel tydelig interesse for små biler som tar hensyn til regjeringens klima- og energipolitiske målsettinger.

Norge er en viktig leverandør av deler til den tyske bilindustrien, og hvem vet, kanskje lander du i Tyskland som representant for en norsk bedrift en gang senere i livet?

Tenk også på den internasjonale messen for underholdningselektronikk IFA i Berlin, eller CeBIT messen i Hannover. Den siste betegnes som den største årlige handelsmessen i verden for IKT-bransjen. Andre kjente messebyer er Hannover, Leipzig, München, Köln og Berlin.

Utenriksministerne Jonas Gahr Støre og Frank-Walter Steinmeier overvar signeringen av en tysk-norsk forskningsavtale på Svalbard i august 2007.
Kilde: Linda Bakken/Scanpix.

ET STORT MARKED

Tysk er et meget viktig vitenskaps- og handels-språk. Tyskland står internasjonalt sterkt som eksportnasjon. Her har store og internasjonalt kjente selskaper sitt hovedsete, som f.eks. Deutsche Post, bilprodusentene Daimler-Chrysler, Volkswagen og BMW, store elprodusenter som E.ON og RWE og industribedriftene Siemens, BASF, Thyssen/Krupp og Robert Bosch.

Tyskland er et betydelig marked for varer og tjenester i global sammenheng, og for Norge er Tyskland av spesiell betydning. De viktigste eksportproduktene fra Norge til Tyskland er olje og gass, metaller, fisk og fiskeprodukter. Tyskland leverer hovedsakelig biler, husholdningsapparater og industrielle maskiner til Norge. Hovednæringer i begge land er forøvrig tjenestesektoren.

At merkevarer som Mercedes-Benz, BMW, Puma og Adidas produseres i Tyskland, vet nok de fleste. Men visste du at også Aspirin, et legemiddel mot smerter, har sin opprinnelse der? Overraskende er det kanskje også at oppfinnere av Levis-jeans er tyskeren Levi Strauss (som lanserte buksen på midten av 1900-tallet i USA, selv om den kom til Europa først etter 2. verdenskrig).

Tyskland er kjent for mange gode ølsorter, og det tyske "Reinheitsgebot" (gamle kvalitetsregler for ølproduksjon) har vært retningsgivende for måten øl blir framstilt på i mange andre land.

Det er kjent at Johan Gutenberg brakte boktrykkerkunsten til verden på 1400-tallet. Men at også chipkortet kommer fra Tyskland, er det kanskje ikke alle som er klar over. Denne oppfinnelsen ble gjort av Jürgen Dethloff og Helmut Gröttrup allerede i 1969. Currywurst og dieselmotor er andre tyske oppfinnelser.

HVA SIER NÆRINGSLIVET?

Stefan Marx (Branch Service AS)

Det blir et helt annet klima – mye mer uformelt og hyggelig – hvis man kan holde møtene på tysk. Man tar vekk en barriere og kommer mye nærmere inn på forretningspartnere.

Jeg vil gå så langt som å si at vi i våre prosjekter, som ofte involverer små og mellomstore bedrifter på begge sider, knapt kan huske en vellykket avslutning av møtene som ble holdt bare på engelsk.

Behovet i norsk næringsliv for andre språk i tillegg til engelsk, understrekes av Næringslivets hovedorganisasjon (NHO). Utviklingen går stadig videre, derfor trenger et samfunn stadig fornyelse og utvidelse av kunnskap og (språk)kompetanse.

Informasjonssjef Geir Staib i NHO understreker at Norge trenger mer bevissthet om språk- og kulturforståelse i relasjon til Norges viktigste handelspartnere. Blant annet gjelder dette tysk. Den unge generasjonen bør i tide gjøres oppmerksom på forutsetningene for interessante utdannings- og jobbmuligheter.

Norge har økonomisk og kulturell interesse av å samhandle med de store europeiske språkom-

rådene, da disse ligger oss nærmest kulturelt og geografisk.

I en verden hvor globaliseringen stadig går raskere, må vi ikke glemme våre europeiske naboland når vi tenker på hvor vi skal selge våre varer og tjenester i tiårene fremover.

Det kan være fascinerende å kunne fjerntliggende språk som mandarin, punjabi og arabisk for å åpne oss mot nye markeder, men det innebærer ikke at vi må miste basiskunnskapen i de "nære" språkene.

Direktør for arbeidslivsspørsmål i NHO, Sigrun Vågeng, går inn for valg av fremmedspråk.

Gate med kontorer i Berlin.

© Fremmedspråksenteret/Reinier van Wel.

Sigrun Vågeng (NHO)

I den verden vi lever i dag er det viktig at ungdom inspireres i tide til å vurdere hvordan de individuelt kan forberede seg gjennom kunnskap og kompetanse for å kunne bli unike i konkurransen, nasjonalt og internasjonalt. Da kan for eksempel tysk fremmedspråk- og kulturkunnskap være ett av mange andre fortrinn.

Denne båten drives av solkraft og trafikkerer Bodensee på grensen mellom Tyskland, Østerrike og Sveits.
Kilde: ED/JV/Camera Press/Scanpix 2006.

*Verdens største solcelledrevne båt i Hamburg.
Kilde: ED/JV/Camera Press/Scanpix 2006.*

DET LILLE EKSTRA

Norsk-Tysk Handelskammer i Oslo har god oversikt over behovet for språk- og kulturkunnskap i norsk og tysk næringsliv. Det gjelder mange områder. Mange norske og tyske selskaper som driver handel og annet bilateralt samarbeid er registrert i Norsk-Tysk Handelskammer (ca. 600 medlemmer). Kammeret beskriver seg selv som et bindeledd mellom Norge og Tyskland.

Markedssjefen i handelskammeret i Oslo er Jørgen Fodstad. Han har samlet egne erfaringer og erfaringer på vegne av medlemmene når det gjelder betydningen av tysk språk- og kulturkompetanse i Norge.

Jørgen Fodstad (Norsk-Tysk Handelskammer)

Søker du deg til en bedrift som handler med Tyskland, er det en kjempefordel å snakke flytende tysk. Solide tyskkunnskaper kan være "det lille ekstra" som gir nettopp deg jobben, og det kan også være avgjørende for om du haler i land en kontrakt eller ei.

Organisasjonen Innovasjon Norge har lang erfaring med Norges kontakt med næringslivet i andre land. En ting, mener man her, er produktet man vil selge. En annen ting er det som heter

kjemien mellom mennesker. Din motpart må ha tillit til deg og du må kunne nå frem med det du vil og representerer. Her kommer språk- og kulturkompetanse godt med.

Egil Hagen (Innovasjon Norge)

Man kommer ved viktige forhandlinger i utlandet mye lettere under huden på samtalepartnere når man også behersker spillet i hverdagslige samtaler.

Mange har fått inntrykk av at kommunikasjonen i energisektoren hovedsakelig går på engelsk. Personalsjef for utland i Statkraft, Einar O. Haugen, forklarer hva som kreves når man driver handel på kraftmarkedet.

Einar O. Haugen (Statkraft)

Tyskland er for oss et viktig kraftmarked i Europa. Norge er knyttet til det europeiske kraftmarkedet gjennom kabler via Sverige til Tyskland og Nederland. Når vi vil få kontakt særlig med leverandører i de enkelte tyske regionene og byene, er det ikke nok med engelskkunnskaper. Her foregår det meste på tysk. Vi vet fra vår erfaring at vi kommer lengst med tysk.

TYSK I MEDIA

Anglosaksiske og kontinentale medier, deriblant tyske jobber ut fra vidt forskjellige tradisjoner. Dette har å gjøre med at kultur- og verdigrunnlaget er annerledes i f eks USA og Storbritannia enn i Tyskland og andre land på kontinentet. Dermed er også dekningen og analysen av viktige hendelser og trender forskjellig. Vi har allerede sett at det tyske medielandskapet er mangfoldig. Det betyr at det åpner seg en helt ny medieverden hvis du behersker tysk, og det igjen kan være til stor nytte hvis du har lyst til f eks å jobbe som journalist i en (nett)avis eller i radio og TV.

Arne Jensen (Norsk Redaktørforening)

I en stadig mer globalisert og internasjonal verden er det ingen tvil om at kravene til forståelse av både språk og kultur i andre land og verdensdeler øker.

Særlig for norske journalister, som kommer fra et lite språkområde, vil det være av stor betydning å kunne kommunisere på andre språk enn vårt eget, og språkkunnskap og kulturforståelse vil i stadig sterkere grad være et viktig fortrinn for å få de mest spennende oppdragene.

Kan du tysk, kan du hente din informasjon fra flere kilder, og blir i stand til å danne deg et mer omfattende bilde.

Hvis man ønsker et mangfoldig informasjons-tilfang, kommer man ikke utenom språkdyktige journalister som stiller kritiske spørsmål til nyhets- og bakgrunnsstoff som daglig velter inn over oss, også i Norge.

Gro Holm, direktør for distrikts- og nyhetsdivisjonen i NRK, bekrefter at Norge trenger mer fremmedspråk- og kulturkunnskap, også i mediene. For NRK er særlig tysk og fransk viktig ved siden av engelsk.

Gro Holm (NRK)

Det stemmer ikke at "inni er vi alle like". Kan du andres språk, har du også nøkkelen til å skjønne forskjellen i folks verdier, humor og valg. Vi må ha gode journalister, men vi må også lete etter folk som har språk-kvalifikasjoner. Når vi skal utføre vår jobb, må staben være sammensatt slik.

I en tidligere rapport om nytten av å kunne tysk, kan du finne flere gode argumenter for hvorfor

journalister bør lære flere fremmedspråk enn engelsk.*

Ulf Andenæs (Aftenposten)

Som så mange andre norske reportere utenlands har jeg vært hemmet av norsk skolebakgrunn, med utmerket engelsk, dårlig tysk og håpløs fransk.

Det fører til at vi som norske fagfolk og intellektuelle blir så ensporet at vi er nærmest avskåret fra de andre språkområdene, og verst av alt, på bortebane i Europa.

UT PÅ TUR – TYSK I REISELIVET

Vi har allerede kunnet lese at nordmenn ofte må kunne kommunisere med tysktalende partnere. Når man f eks vil selge sine produkter i Tyskland, bør man helst kunne snakke tysk. Men det er også viktig at nordmenn kan kommunisere med tyskere som besøker Norge. Det kan være folk som har faglige spørsmål, eller forretningsmessige interesser, eller folk som kommer som turister. Den generelle positive interessen gjelder spesielt den storslagne norske naturen. Også her trenger vi språk- og kulturforståelse.

* Godrun Gaarder (2003): *Ut i verden med bare engelsk? Eller trenger vi flere fremmedspråk?*

Color Line er en stor aktør i fergetrafikken mellom Norge og Tyskland, bl.a. gjennom ruten Oslo-Kiel. Color Line er et av de store norske selskapene som daglig har direkte kontakt med Tyskland. Konserndirektør Helge Otto Mathisen bekrefter at opplevelsindustrien, deriblant reiselivet, er i ferd med å bli den største næringen i norsk økonomi. Tyskland er et viktig marked for Norge i så måte.

Norsk reiseliv opplever for tiden en stor økning av cruisebåttrafikk. Flere hundretusener cruiseturister ankommer årlig norske havner og steder, som Bergen, Oslo, Geiranger, Nordkapp og Flåm – og mange av disse er tysktalende. Reiselivet trenger derfor medarbeidere med gode språkferdigheter.

Helge Otto Mathisen (Color Line)

Hvis unge mennesker vil søke karriere innenfor dette viktige området, så har man med tysk språk- og kulturkunnskap et tydelig fortrinn i konkurransen med andre.

I dag er det for få nordmenn som kan tysk språk og kultur. Når vi ikke har tilstrekkelig kunnskap, har vi et alvorlig handikap i forhold til vår viktigste handelspartner, Tyskland. Vi trenger i vår bransje gode tyskkunnskaper.

Språkkunnskap er alltid viktig når reiselivet vil yte den tjenesten og de opplevelsene som forventes. Når man kan tysk og forstår det tyske kulturelle mangfoldet, vil det kunne åpne seg mange muligheter i akkurat denne bransjen. Dette gjelder jobber i Norge og i Tyskland.

Tor Sannerud, administrerende direktør ved VisitOslo, bekrefter at det tyske reisemarkedet er nest størst av samtlige utenlandsmarkeder, etter besøkende fra Storbritannia. VisitOslo besitter tysk språkkompetanse på høyt nivå, noe som er viktig i organisasjonens daglige virke.

Color Line-skip ute på havet.

Kilde: www.colorline.no. Foto: Tore Sandberg.

Terje Tidemann (NHO Reiseliv)

Reiselivsnæringen er verdens raskest voksende næring. Tysktalende land representerer et av de største markedene for Norge, og ansatte som kan snakke tysk er viktig i alle deler av reiselivet. Det være seg hos turoperatører, guider, reisebyråer, blant servitører, resepsjonister, ansatte i transportnæringa osv.

Skal vi vinne konkurransen om turistene, er språkkunnskap meget viktig for reiselivsnæringen.

Reiselivsnæringen er avhengig av god kommunikasjon mellom de som tilbyr service i næringen og den som mottar tjenesten. God kommunikasjon forutsetter igjen god språk- og kulturkunnskap både i næringen og hos de ansatte.

Kunnskapsdepartementet har nylig foreslått at det skal opprettes et nytt fag i den videregående skolen, faget Reiseliv og språk. Faget kommer etter planene til å tilbys fra skoleåret 2008-2009. Det gir en unik mulighet til å velge en utdanning med spesialisering innen reiseliv og språk.

STUDIESTEDET TYSKLAND

EN ERFARING FOR LIVET

Et (del)studium eller en praksisperiode i Tyskland kan i mange yrker være avgjørende for din karriere. Tysk skolesektor og tyske universiteter har lange tradisjoner, og her finnes det et bredt tilbud av viktige studieretninger innen tekniske og økonomiske fag, men også humanistiske og medisinske studier. Mulighetene er mange.

I alt har Tyskland minst 50 universiteter å by på, og nordmenn studerer i dag på mange ulike steder. Særlig befinner mange seg i Berlin. Også i Østerrike og Sveits er det mange utdanningssteder å velge mellom.

Skole- og høyskolevesenet i Tyskland organiseres av delstatene. Det finnes altså en rekke forskjeller i tilbudene som det anbefales å undersøke. Man betaler sjelden skolepenger i Tyskland. I noen delstater betaler man et forholdsvis lavt gebyr.

Det finnes i dag tilbud om mange utvekslingsordninger og gode stipendieordninger.

På tross av et tilbud med høy kvalitet, er det stadig færre norske studenter som velger tyske studiesteder. Denne trenden har vært særlig tydelig de siste ti år.

Tidligere president i ANSA, Christian Myrstad går for så vidt mot strømmen. Han studerer for tiden medisin i Hamburg og er godt fornøyd.

Christian Myrstad (Studentorganisasjonen ANSA)

Tyskland oppfatter jeg selv som et morsomt og mangfoldig land, i sentrum av Europa. Det er kort vei i alle retninger, hyggelige mennesker og et internasjonalt miljø!

Man møter mange hyggelige og imøtekomende mennesker og blir lett kjent med dem. Det tyske språk er ikke noe problem, vi nordmenn kommer lett og raskt inn i det.

Tysklands læresteder for høyere utdanning tilbyr tradisjon og høy kvalitet i faglig innhold. For den som søker etter faglig kvalitet, er det mange muligheter i Tyskland.

*Det er mange fag å velge blant.
© Fremmedspråksenteret/Reinier van Wel.*

INTERNASJONALISERING

Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU) i Bergen er adressen for alle spørsmål om formidlingsmuligheter mellom Norge og andre land. SIU er et kompetanse- og informasjonssenter som fremmer internasjonalt samarbeid innen utdanning og forskning.

SIU er kjent som koordinator og forvalter av forskjellige utvekslingsprogram, deriblant Leonardo da Vinci, Gjør det! og Comenius.

Finn ut om dine muligheter

Uttekslingsprogrammer

www.siu.no/comenius

www.siu.no/gjordet

www.siu.no/leonardo

Tysk utvekslingskontor

www.daad.de

Studentorganisasjonen ANSA

www.ansa.no

I 2003 ble utvekslingsprogrammet Gjør det! opprettet av norske og tyske myndigheter. Programmet har som mål å videreutvikle samarbeid innen fag- og yrkesrettet opplæring, fremme mobilitet over landegrensene og styrke partnerskap mellom bedrifter og opplæringsorganisasjoner i Tyskland og i Norge.

Forbildet for dette programmet er gamle tradisjoner med å utdanne lærlinger. I middelalderen vandret svenner i flere år fra land til land og tilegnet seg verdifull innsikt i forskjellige yrkesfag og i praksis hos erfarne mestre.

I dag kan det være lurt å ta deler av fagutdanningen i et annet land. Det kan gi store fordeler senere i jobben. Tyskland har alltid stått sterkt i fagopplæring. Lorentz D. Klüwer i Norsk Industri, tidligere PIL (Prosessindustriens Landsforening), har flere års erfaring med fagopplæringen. Han understreker den store nytten som ligger i utvekslingsavtaler mellom skoler og lærebedrifter og utvekslingsprosjekter som Leonardo og Comenius.

Lorentz Klüwer (Norsk Industri)

Utviklingen av norsk industri har helt siden etableringen av bergverkene i Norge på 1600-tallet vært sterkt forbundet med tysk som språk og utviklingen av industrielle prosesser i det tysktalende Europa. Vi har fortsatt mange ingeniører og sivilingeniører her i landet som har fått sin utdannelse – helt eller delvis – i Tyskland, Østerrike eller Sveits.

Det er ellers kjent i Norge at både maskinindustri og ikke minst prosessindustri i hovedsak eller i stor grad er utviklet i tysktalende land. Også hva gjelder fagopplæring ser vi gang på gang at det er mest å hente i Danmark og i de tysktalende land.

TYSKTALENDE INGENIØRER

Kunnskap og kompetanse i realfag er viktig, men også ingeniører trenger fremmedspråk, særlig tysk. Dette er ingen motsetning, tvert i mot.

Petter Øyan (Høyskolen i Østfold)

En ingeniør bør i dag kunne flere språk i tillegg til sin tekniske kunnskap. I denne sammenhengen er tysk særdeles viktig fordi Norge har mye forbindelse med tysk industri. Spesielt viktig er ferdigvare- og underleverandørindustri, f.eks. til maskin- og skipsbygging. Her ligger Tyskland kvalitativt på øverste hylle. Våre utviklingsfirmaer i Norge jobber i dag og vil også i fremtiden jobbe mot kontinentale kunder, særlig de tyske.

Når man vil selge utenlands, enten det er tjenester eller råvarer eller halvfabrikater, kan det være utslagsgivende at man kan kommunisere på tyske eller andre lands premisser. Slik er det.

Gatehjørne med utested i Berlin.

© Fremmedspråksenteret/Reinier van Wel.

LÆR TYSK!

LÆR SPRÅK! LÆR TYSK!

Tysk er et viktig fremmedspråk som også nye generasjoner av nordmenn bør lære.

I dette heftet har vi samlet noen av de viktigste grunnene som taler for valg av tysk i skolen.

Norge er en liten språk- og kulturnasjon i Europa. Det er derfor avgjørende at Norge samarbeider politisk, økonomisk og kulturelt med andre land. De europeiske landene er i så måte viktige for Norge. Blant dem er Tyskland, men også andre land der det snakkes tysk, f.eks. Østerrike og Sveits.

Mange tunge argumenter taler for at det kan være lurt at elever tidlig i skolegangen får anledning til å lære fremmedspråk, og at de motiveres til å lære flere språk enn engelsk.

Frederico Fellini (filmskaper)

A different language
is a different vision of life.

Engelskkunnskaper er viktige, men ikke tilstrekkelige i mange sammenhenger. Blant andre europeiske språk står tysk, som nevnt, i en særstilling.

Flere språk gir den enkelte flere valgmuligheter i livet. Dette gjelder karrieren, men også personlig innsikt og livsverdi. Ved siden av den rene nytteeffekten har tysk språk- og kulturforståelse altså også noe med nordmenns identitetsforståelse å gjøre.

Arve T. Thorsen (Universitetet i Oslo)

Det er vanskelig å forstå Europa uten å forstå Tyskland og det tyske. Det er vanskelig å forstå det tyske uten å lære seg tysk. Og det er faktisk, viser historien, vanskelig å forstå det norske uten også å ta med nettopp forholdet til og arven fra det tyske.

Om sommeren kan du gå på stranden i Berlin. Kupfergraben kanal og Bode-Museum. Kilde: Theo Heimann/Scanpix 2007.

Uten å forstå tysk språk og kultur kan nordmenn ha betydelige ulemper når de vil samarbeide med mennesker i et sentralt land som Tyskland. Det samme gjelder andre tyskspråklige områder i Europa, som Østerrike og Sveits og deler av Øst- og Sentral-Europa.

Det gjelder 100 millioner mennesker i Europa som snakker tysk som morsmål, i tillegg til at flere millioner taler tysk som første fremmedspråk.

Tysk blir i dag, ved siden av engelsk og fransk, også brukt som arbeidsspråk i EU.

Det lønner seg altså å lære tysk.

Leonardo da Vinci

Eine Sprache lernen, heißt ein Volk innerlich zu verstehen, heißt es lieben lernen, heißt auch seine Kultur besser zu würdigen.

FIRE GRUNNER FOR Å LÆRE TYSK

Lærer du tysk, får du mulighet til å oppleve et land med mange muligheter på nær hold. Det nye Tyskland byr på mange vidt forskjellige opplevelser. Tenk bare på Berlin – en tur verdt!

Det lønner seg å lære tysk fordi Tyskland er et viktig land i Europa. Norge og Tyskland har mye til felles, og jobber ofte sammen i økonomiske og politiske sammenhenger.

Og det er rett og slett lurt å lære tysk fordi det er mange muligheter i de tysktalende land. Tyskland, Østerrike og Sveits er i rask teknologisk og økonomisk utvikling, noe som det lønner seg å holde et øye med.

Men der er ikke alt. Du finner kanskje en praksisplass i en tysk bedrift, du kan studere ett eller flere semestre ved én av de mange høyskolene og universitetene i Tyskland – eller muligens finner du til og med en spennende jobb i f.eks. Berlin, Hamburg, München eller Düsseldorf!

Lysfestival i Berlin, foran tv-tårnet på Alexanderplatz.
Kilde: Miguel Villagran/Scanpix 2007.

FREMMEDSPRÅKSENTERET

www.fremmedspraksenteret.no

HVORFOR LÆRE TYSK?

FOKUS PÅ SPRÅK NR 6 / 2008 er skrevet av Godrun Gaarder, ekspert på Tyskland ved Norsk Institutt for Strategiske Studier (NORISS) i Oslo. Heftet samler argumenter for å lære tysk på ungdomsskolen og i den videregående skolen, og retter seg mot elever, lærere, rådgivere og foreldre. Tyskland står i fokus, men også andre tysktalende land blir omtalt.